

RIKSADVOKATEN

Norges Lastebileier-Forbund
Postboks 7134, St. Olavs plass
0130 OSLO

REF.:

VÅR REF.:

2012/00131-004 AGJ/ggr
541.4

DATO:

15.02.2013

FORSKJELLSBEHANDLING – ØKT BRUK AV TILBAKEHOLDSRETT OG SIKKERHETSSTILLELSE – VEGTRAFIKKLOVEN § 36 B

Riksadvokaten viser til Deres brev, senest av 16. oktober 2012, og det beklages at vårt svar kommer så vidt sent.

I brevene er det tatt opp ulike forhold, som søkes kommentert nedenfor:

FORSKJELLSBEHANDLING

Vi har notert oss Lastebileier-Forbundets oppfatning om at det skjer forskjellsbehandling ved politiets oppfølging av brudd på vegtrafikkloven begått av utenlandske og norske yrkessjåfører, dels ved at bøtene settes lavere fordi de utenlandske sjåfører har lavere inntekt enn norske, dels ved at "grove overtredelser av kjøre- og hviletid, kabotasje og promillekjøring ikke blir påtalemessig behandlet iht. riksadvokatens rundskriv, når fører er fra utlandet. Dette gjelder også førerkortbeslag."

Til førstnevnte er å bemerke at hvor det er hjemmel for forenklet forelegg, er det standardsatser som må brukes overfor både norske og utenlandske førere. Riksadvokaten har i rundskriv nr 3/2009 gitt retningslinjer med standardiserte bøtesatser for en del tilfeller av overtredelse av vegtrafikkloven, såkalte masseovertredelser. Disse bøtesatsene skal benyttes med mindre spesielle omstendigheter tilsier noe annet, og den individuelle konkrete vurdering etter straffeloven § 27 får bare anvendelse i særskilte tilfeller. Der ikke-standardiserte forelegg benyttes skal det ved fastsettelsen av boten tas hensyn til siktedes formuesforhold, jf straffeloven § 27. Dette kan medføre ulikheter i botens størrelse etter førerens formuesforhold.

For ikke å forsinke behandlingen av forespørslene fra lastebileierforbundet ytterligere, har riksadvokaten ikke forelagt anførselene om manglende håndhevelse for politiet til uttalelse. Det er selvsagt at politiet ikke skal unnlate å straffeforfølge grove brudd på vegtrafikkloven med den begrunnelse at sjåføren er bosatt i utlandet, eller unnlate å beslaglegge førerkort ved overtredelser som kvalifiserer til det. Dette vil bli innskjerpet overfor politiet ved leilighet.

Utrykningspolitiet og Statens vegvesen har nylig i fellesskap utarbeidet en intern veiledning for kontroll av tunge kjøretøyer. Her er det understreket at straffesak mot utenlandske førere (i realiteten førere bosatt i utlandet) bør avgjøres før kjøretøyet får kjøre videre, og det er angitt at en yrkessjåfør som så grovt bryter vegtrafikklovgivningen at han taper føreretten, ikke en gang bør gis tillatelse til å kjøre på norske veier ut av landet (midlertidig kjøretillatelse for å kjøre til grensen). Det må, heter det, skaffes en erstatningssjåfør som kan føre kjøretøyet videre i Norge. Veiledningen har vært forelagt riksadvokaten før utsendelse.

I Politidirektoratets veiledning for kontroll etter yrkestransportloven med forskrifter forutsettes at det opprettes straffesak ved tilfelle av uhjemlet kabotasje. Veiledning for politiet ved kontroll av kjøretøy som driver med transport av personer eller gods mot betaling, er nå gjort lettere tilgjengelig i politiets elektroniske fagportal. Det vil kunne bidra til mer effektiv kontroll. Strafferammen for overtredelse av yrkestransportloven er bøter, jf. lovens § 41, og slike overtredelser faller utenfor rammen av riksadvokatens sentrale og landsdekkende prioriteringer. Disse er, og bør være, reservert for grove forbrytelser som rammer enkeltindivider eller annen særlig alvorlig kriminalitet. Dette innebærer at politimesteren i det enkelte distrikt har ansvar for prioriteringen av mannskap og ressurser ved den totale kriminalitetsbekjempelsen innenfor sitt område.

MANGLENDE INNDRIVELSE AV BØTER OG TILBAKEHOLDSRETT

Statens innkrevingsentral har i uttalelse som en har innhentet, påpekt at muligheten for inndrivelse av bøter gitt til personer bosatt utenfor Norden i praksis er begrenset. Får ikke politiet til innbetaling på stedet, viser det seg i mange tilfeller som tilnærmet umulig å kreve inn bøkene, heter det i uttalelsen.

Det er utvilsomt ønskelig at politiet søker å få saker mot motorvognførere bosatt i utlandet avgjort fullt ut på stedet, selv om den egentlige løsning på det problem som består i manglende mulighet for inndrivelse i land utenfor Norden, må søkes i inngåelse av avtaler over landegrensene mellom andre myndigheter enn påtalemyndigheten.

I Deres brev ber De om at riksadvokaten instruerer politiet om, ved utenlandske sjåførers overtredelse av vegtrafikkloven, i større grad å holde kjøretøy tilbake etter vegtrafikkloven § 36b inntil bot er betalt eller det er stilt sikkerhet for bot og evt. sakskomkostninger.

Riksadvokaten har forelagt problemstillingen i et høringsbrev til politimestrene og Utrykningspolitiet. Det har kommet inn noen få uttalelser. I flere av uttalelsene er det pekt på at benyttelse av hjemmelen for tilbakehold av motorvogn etter § 36b hemmes av problemer knyttet til de utfordringer som gjennomføringen av tilbakeholdsretten skaper. Riksadvokaten har forståelse for at utøvelse av tilbakeholdsrett, i tilknytning til en kontroll på landeveien, kanskje langt fra en politistasjon eller et lensmannskontor, skaper praktiske utfordringer

Vegtrafikkloven § 36b første ledd (som ikke gjelder overfor førere bosatt i Norden) lyder slik:

”Dersom motorvognfører bosatt i utlandet blir ilagt straff for overtredelse av vegtrafikklovgivningen, kan motorvognen holdes tilbake av politiet til bøter og sakskomkostninger er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling. Dette gjelder selv om saken ikke er rettskraftig avgjort.”

I brevet anføres det under henvisning til vegtrafikkloven § 36b første ledd siste punktum, og som en kommentar til riksadvokatens høringsbrev, at tilbakeholdsretten kan utøves uten hensyn til om det forelegg som presenteres vedtas eller ikke.

Riksadvokaten bemerker at det må anses som sikker rett at "ilagt straff" innebærer at det må foreligge dom eller et vedtatt forenklet eller ordinært forelegg, jf. for øvrig Bjørn Engstrøms (red) Kommentartutgave til vegtrafikkloven, 5. utgave side 535. Spørsmålet blir deretter hva lovgiver har ment med tilføyselsen om at det ikke kreves at saken er rettskraftig avgjort. Lovforarbeidene (Ot. prp. nr. 66 1986-87 side 6) er knappe. Det vises til at sanksjoner overfor utenlandske førere – særlig ved fartskontroller – er et problem ved at forelegg sjelden blir oppgjort og med tiden avskrevet i regnskapene – noe som nødvendigvis må henvise til vedtatte forelegg eller rettskraftige, idømte bøter. Formuleringen av selve bestemmelsen, som ikke står i motstrid til forarbeidene, er naturligvis sentral ved tolkingen. Lovgiver har valgt å knytte tilbakeholdsadgangen til "ilagt straff". Dersom lovgiver ønsket, eller skulle ønske å gi adgang til tilbakeholdelse for bot eller saksomkostninger som kan bli ilagt (gjennom vedtakelse av forelegg) eller idømt, kunne en med letthet valgt en annen, og klar, formulering, sml. f.eks. straffeprosessloven § 217 om hefte, hvor det heter "for å sikre betaling av bot, inndragning, saksomkostninger, erstatning eller oppreisning som siktede er eller *antas å ville bli ilagt*, kan osv..." Utferdigelse av forelegg er som nevnt ikke ileggelse av straff, men et alternativ til å utferdige en tiltalebeslutning, og er et *tilbud* til siktede om å gjøre opp straffansvaret ved å betale en fastsatt bot. Det er således siktede selv som gjennom vedtagelsen aksepterer straffansvaret. En antagelse om påtalemyndigheten skulle ha myndighet til ensidig å ilegge straff vil også være problematisk i forhold til Grunnloven § 97 første punktum ("Ingen kan dømmes uten etter Lov, og eller straffes uten etter Dom."). For bøter eller saksomkostninger ilagt ved dom er bestemmelsen klar. I disse tilfellene er det ikke nødvendig å avvente rettskraft. Forelegg må imidlertid, etter riksadvokatens syn, være vedtatt før tilbakeholdelse kan gjøres gjeldende.

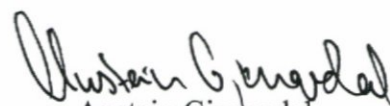
Riksadvokaten ser at denne begrensningen i anvendelsesområdet for vegtrafikkloven § 36b gjør bestemmelsen mindre praktisk enn formentlig nødvendig er. Det må i tilfelle løses ved lovendring, og hvor det i så fall antagelig bør legges inn en adgang til å få tilbakeholdsadgangen rettslig prøvd.

I høringsrunden har en av politimestrene fremhevet at utstrakt bruk av tilbakeholdsrett overfor yrkessjåfører vil føre til at disse vil tilpasse seg regelverket ved ikke å vedta forelegg/forenklet forelegg dersom de det at dette innebærer at kjøretøyet vil bli holdt tilbake. Riksadvokaten antar at dette ikke er usannsynlig. I brev til politimestrene vil en likevel innskjerpe at bruk av tilbakeholdsrett etter vegtrafikkloven § 36b må vurderes i det enkelte tilfelle.

Lastebileierforbundet har også vist til at bestemmelsen om hefte i straffeprosessloven § 217 kan anvendes for å sikre betaling av bot mv f. eks. ved ulovlig kabotasje der eier av kjøretøyet har et straffeansvar. Sjåføren vil normalt ikke være eier av kjøretøyet, og selv om det i teorien kan være hjemmel for anvendelsen av bestemmelsen i sak mot enkeltperson eller foretak i utlandet for overtredelse av yrkestransportlova, jf. straffeloven § 12 siste ledd, anser en denne bestemmelsen lite anvendelig i praksis i slike tilfeller.

Henvendelsen fra Norges Lastebileier-Forbund foranledninger som et brev fra riksadvokaten til politimestrene og Utrykningspolitiet. Gjenpart av brevet vedlegges til orientering.

Tor-Aksel Busch

Anstein Gjengedal
seniorrådgiver

Gjenpart: Politidirektoratet
Politimestrene
Utrykningspolitiet